

GLASBENI ATELJE TARTINI
ŠOLA ZA UČITELJE
Program za nadaljnje izobraževanje učiteljev violine in viole

**DVOJEMKE
IN
ARTIKULACIJA**

Lucija Mlakar

Mentor: Maja Fleischman, prof.

Ljubljana, 2013

IZVLEČEK

V seminarski nalogi sem se osredotočila na igranje dvojemk in artikulacijo s pomočjo igranja dvojemk. Primerjala sem zapise violinskih pedagogov o učnih metodah in pedagoških pristopih, potem pa sem dodala svoje mnenje in izkušnje tervaje.

KLJUČNE BESEDE

dvojemke, artikulacija

KAZALO

1	UVOD.....	1
2	KAJ JE DVOJEMKA?	2
3	RAZLAGA DVOJEMK V NEKATERIH VIOLINSKIH ŠOLAH.....	2
3.1	Dvojemke v violinski šoli I. Grigorigiana	2
3.2	Dvojemke v violinski šoli K. Rodionova.....	5
3.3	Dvojemke v violinski šoli D. Markovića.....	7
4	URJENJE ARTIKULACIJE Z IGRO DVOJEMK IN VAJE ZA DVOJEMKE .	8
5	ZAKLJUČEK	10

1 UVOD

Vsak violinist se hitro sreča z igranjem dvojemk. Najprej že, ko preizkuša položaj desne roke glede na struno, kmalu, ko strune uglašuje in prav tako, ko igra določeno melodijo v dvoglasju – z dvema sozvenečima tonoma.

Skoraj vsak otrok je sprva nad zvenom dvojemk izjemno navdušen, vendar ga lahko motivacija za igranje le teh hitro mine, saj ob igranju dveh sozvenečih tonov lahko pride do novih težav in posledično do slabega, škripajočega ali celo piskajočega nekvalitetnega tona. To lahko kmalu pripelje do tega, da se otrok dvojemkam raje izogiba oziroma se mu zdijo tako zahtevne in težke, da se ne upa soočiti z njimi.

Vadenje dvojemk doma, po mojih izkušnjah, ni ne otroku, ne ostalim soudeleženi najljubše. Sama sem se srečala s primeri, ko so mi otroci rekli, da tega »škripanja z več notami naenkrat« ne smejo vaditi, ko so starši doma, ker pravijo, da to ni za poslušati, ali pa, ko bratec spi, ker je še premajhen in se bo prestrašil, ali pa zaradi kužka, ker psi še bolje slišijo,.... Skratka, hitro se najde sto in en vzrok, zakaj dvojemk ne bi vadili (sicer pa, če se spomnim sebe in vadenja dvojemk, je bilo kar podobno temu: stokanje in prerekanje s starši, kako je to težko in, da tega pa res nikoli ne bom znala).

Učitelj se o delu doma pogovori s starši in otrokom, a samo pogovor ne učinkuje vedno tako kot bi si želeli, zato sem si sama izmislila nekaj vaj oziroma igrice (ja, ta beseda namesto besede vaja resnično vedno zaleže) za vadenje, ki jih imajo otroci zelo radi.

2 KAJ JE DVOJEMKA?

Dvojemka pomeni dva istočasno zveneča tona. V violinski literaturi se z dvojemkami lahko srečamo:

- ko uglašujemo instrument (v čistih kvintah na violini: G-D, D-A, A-E);
- pri skladbi, kjer se dvojemke pojavijo z glavno in spremljevalno melodijo (ko je en glas pomembnejši od drugega); pri teh je izjemno pomemben večji naslon loka na glavni glas, ki je lahko ali spodnji ali zgornji, ali pa se melodija celo prestavlja iz enega v drugi glas; ob tem se lahko pojavi tudi različen ritem med toni dvojemke (en glas leži, drugi pa se giblje);
- pri dvojemkah z dvema enakovrednima glasovoma (ponavadi jih igramo v lestvici v tercah, kvartah, sekstah, oktavah, prstnih oktavah in decimah);
- kot spremljevalne dvojemke (posebej v komorni in orkestralni glasbi), ki služijo kot dopolnilo harmonije in podpora osnovni glavni melodiji pri drugem instrumentu ali instrumentih;
- kot pomoč pri vadenju intonacije (s pomočjo prazne strune preverimo intonacijo določenega dela skladbe, vaje, etude,...) ali pa si z dvojemkami pomagamo pri vadenju intonacije s prehodom desne roke čez strune (pri določenih pasažah, tako da igramo dvojemko od prvega tona k naslednjemu).

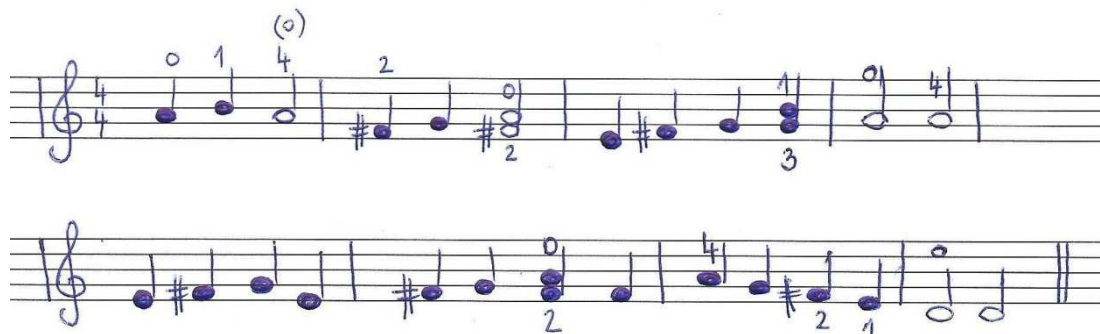
3 RAZLAGA DVOJEMK V NEKATERIH VIOLINSKIH ŠOLAH

3.1 Dvojemke v violinski šoli I. Grigorian

Grigorian v svojem priročniku za violinske pedagoge poudarja, da je pri dobrem igranju dvojemk izredno pomembno tehnično obvladovanje tako desne, kot tudi leve roke.

Pri levi roki opozori na možnost okretne in zakrčene roke, če prste na struno pritisnemo premočno, zato predlaga, da na začetku dvojemke kombiniramo z drugimi preprostimi notami in jih postopno uvajamo, da smo lahko pozorni na

sproščenost in fleksibilnost rok. Pri večini ostalih violinskih šol sem zasledila, da se učenje dvojemk hitro začne samo z dvojemkami. Tu se strinjam z Griogorianom, saj v praksi opažam boljši napredek pri igranju dvojemk, če jih uvajam počasi in postopno (za primer dodajam eno izmed svojih možnih vaj pri učenju igranja dvojemk – slika 1) in šele nato z vajami kot jih ima večina začetnih violinskih šol.

slika 1

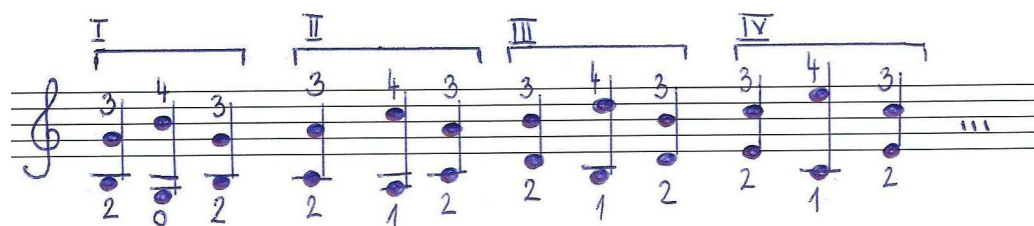
Pri intonaciji poudari pomembnost večje pozornosti pri manjših intervalnih razlikah med dvojemkami, ki so lahko zelo hitro razglašene (npr. seksta ni tako problematična kot terca).

Piše, da je pri pasajah v tercah, sekstah..., zelo pomembna sproščenost roke pri prehodu dvojemke iz strune na struno, prav tako pa sproščanje roke pri menjavi leg med igranjem dvojemk. Najlažje po njegovem mnenju to dosežemo z manjšim premikanjem roke in zglobo prsta.

Najpomembnejšo vlogo pri vadenju dvojemk daje oktavam, saj le te postavijo našo levo roko v idealen položaj, v njeno osnovno obliko. Zato priporoča vadenje oktav v lestvici, na način, da se hkrati slišita oba tona, ali pa da igramo en ton, zraven pa prijemamo še drugega, ki je v tem primeru neslišen (ta način priporoča tudi pri vadenju ostalih vrst dvojemk in se ga velikokrat poslužujem tudi sama). Pomembnost pri vadenju oktav daje poslušanju spodnje note, saj naše uho prej zazna zgornjo, za dobro intonacijo pa je pomembno pozorno poslušanje obeh skupaj, pri čemer moramo biti pozorni, da en ton ne igramo glasneje kot drugega, saj bi to lahko slabo vplivalo na intonacijo in kvaliteto tona.

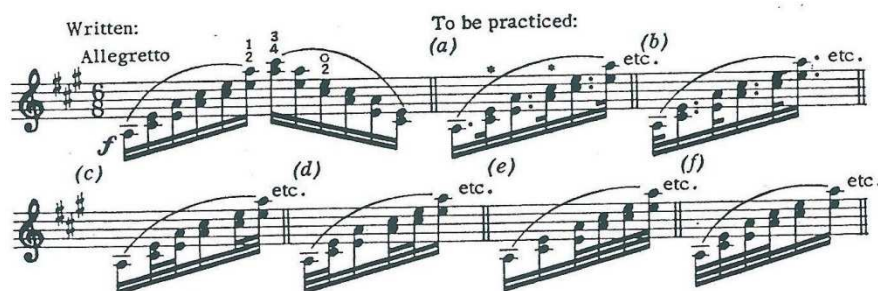
Pri igranju težjih dvojemk (prstne oktave, decime) priporoča postavitev roke višje kot jo držimo običajno, da lahko stegujemo prvi prst nazaj in četrti naprej in ne

izhajamo iz spodnjih prstov, ampak iz sredine roke, brez nepotrebnega posebnega naprežanja. Priporoča vajo prikazano spodaj (slika 2).

slika 2

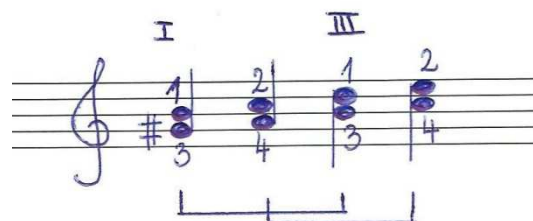
Pri vadenju hitrostnega igranja dvojemk Grigorian priporoča vadenje dvojemk s pomočjo ritmičnih načinov (slika 3).

slika 3

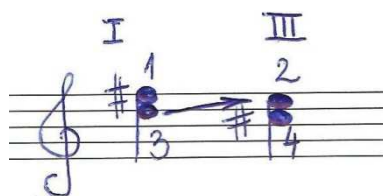
Za lepo igranje dvojemk z menjavo leg oz. hkratno menjavo leg in strune pa priporoča naslednje vaje:

- Za menjavo lege s prvega in tretjega prsta na drugi in četrti in zopet na prvi in tretji prst (slika 4) svetuje vadenje sprva menjave samo prvega in tretjega prsta, nato drugega in četrtega, in šele nato tako kot piše. Zavestno je potrebno sproščati pritisk prstov na struno med menjavo lege.

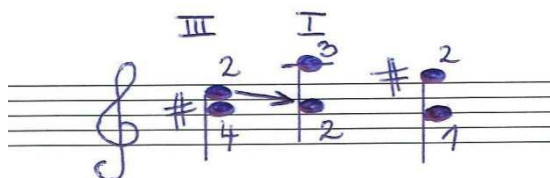

slika 4

- Če je menjava lege med dvojčkami napisana hkratno z menjavo strune, daje prednost enemu vodilnemu prstu, ki potuje po struni, drugega pa se dvigne iz strune. V tem primeru tudi z lokom med menjavo igramo samo po struni, kjer se giblje vodilni prst (slika 5, slika 6).

slika 5

slika 6

3.2 Dvojemke v violinski šoli K. Rodionova

Rodionov se z dvojčkami sreča že čisto na začetku. V svoji šoli uporabi dvojemke po praznih strunah, ko se otrok uči pravilne lege desne roke in pravilnega prehoda roke čez strune (slika 1).

slika 1

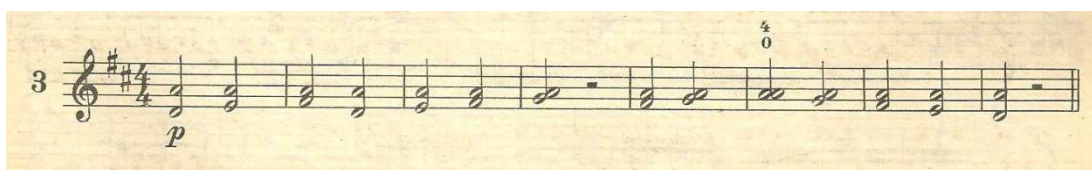

Nato svoje četrto poglavje violinske šole posveti posebej dvojemkam. Začne se z igranjem dveh zaporednih četrtink v legatu (od katerih eno predstavlja vedno prazna struna) in nato z igranjem obeh tonov skupaj (slika 2). Pri prvi etudi je prazna struna zgoraj, pri drugi pa spodaj, kar je izjemno pomembno za usvojitev pravilnega večjega naslona na melodičen glas in manjšega na ležeči ton.

slika 2

Rodionov nadgradi že osvojeno znanje z igranjem dvojemk, sicer še vedno s prazno struno v enem glasju, a brez predhodne postavitve prstov v razloženem legatu (slika 3).

slika 3

Vse to stopnjuje z igranjem dvojemk, kjer se prazna struna izmenično pojavlja tako v zgornjem, kot tudi v spodnjem glasju.

V Rodionovi začetni šoli se dvojemke s spreminjanjem hitrosti loka ne pojavljajo, ritem je preprost in hitrost vodenja loka enakomerna pri vsaki etudi, kar se mi zdi za razvoj pravilnega igranja dvojemk izredno pomembno.

3.3 Dvojemke v violinski šoli D. Markovića

V violinski šoli Dejana Markovića se prvič lahko srečamo z dvojemkami v A-dur lestvici, ki je zapisana tako, da v četrtnkah zaigramo prvi in drugi ton posebej, nato pa še oba skupaj kot dvojemko. Ta način se mi zdi primeren za začetek igranja dvojemk, saj otrok pripravi roko v pravilen položaj, brez nepotrebnih gibov in je pozoren tudi na sproščenost zapestja leve roke.

Proti koncu drugega zvezka violinske šole se sistematično loti igranja dvojemk na podoben način kot v zgoraj opisani lestvici, le da so tokrat dvojemke v intervalnem razmerju (v tem primeru v tercah, sekstah in oktavah). Posebej dobro se mi pri tem zdi, da so dvojemke zapisane v takšnem ritmičnem načinu, ki je enostaven. Med igranjem se ne spreminja hitrost loka, kar učencu omogoča boljšo koncentracijo na dvojemko, intonacijo in bolj stabilen, lep in kvaliteten ton (primer: slika 1).

slika 1

Čisto na koncu violinske šole se Markovič ponudi tudi zahtevnejše dvojemke. Prva etuda je še zelo enostavna, saj dvojemke kombinira s prazno struno (slika 2), naslednja pa je že malenkost težja, saj zahteva igranje dvojemke, v kateri se en glas premika, drugi pa leži. Pri tem je izredno pomembno hkratno obvladovanje leve roke (artikulacija in sproščenost) in desne roke (posebna pozornost na lep, povezan ton, brez vmesnega ustavljanja loka, prav tako mora biti naslon na struno večji na, v tem primeru spodnjo, gibajočo se melodijo) (slika 3).

slika 2

ETIDA *Dejan Marković*

slika 3

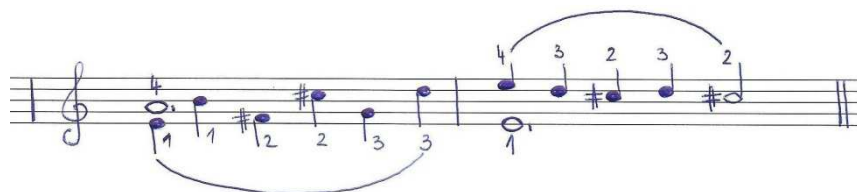
4 URJENJE ARTIKULACIJE Z IGRO DVOJEMK IN VAJE ZA DVOJEMKE

Po mojih izkušnjah se je že pri zelo majhnih učencih izkazalo vadenje artikulacije leve roke s pomočjo dvojemk kot zelo učinkovito.. Izmisliła sem si kar nekaj vaj (nekateré izmed njih lahko vidíte na slikah spodaj), ki so po mojem mnenju zelo koristne. Otroku pomagajo obdržati levo roko kljub igranju z različnimi prsti v istem položaju. S pomočjo visokega dvigovanja prstov in sprotne sproščanja roke, držanja nekaterih prstov na struni in dvigovanja drugih, urijo koncentracijo, in igranje z razumevanjem ter razvijajo občutek za pravilno delovanje leve roke.

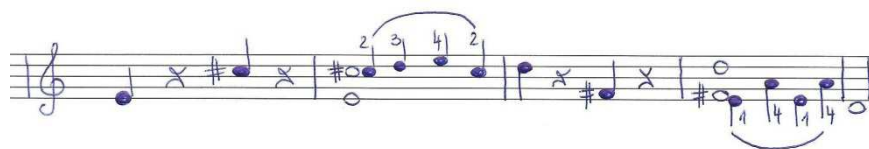
Pomembno je, da si za mlajše učence izmislimo vajo z zgodbico, poslušamo in povemo na kaj nas zvok spominja. Za tiste tekmovalne otroke lahko naredimo tudi kakšno tekmovanje. Vse to se otrokom izredno dopade in se k dvojerkam z veseljem vračajo vedno znova.

Primeri – moje vaje kot igre:

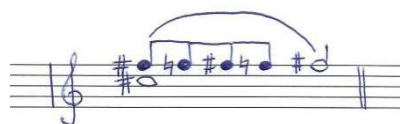
1)

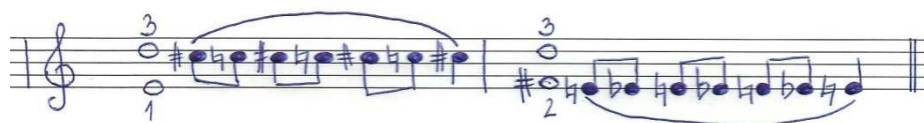
2)

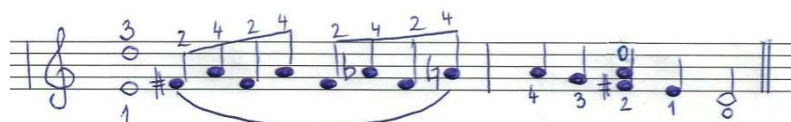
3)

4)

5)

5 ZAKLJUČEK

Mislím, da je lahko igranje dvojemk vsakemu otroku v veselje in izziv., Če učitelj učencu to na primeren način predstavi, pravilno razloži, preizkusi na več načinov tega, bo učenec rad vadil in pokazal svoje znanje še komu s pravilnim pristopom bomo učitelji prispevali k primernejšemu in hitrejšemu razvoju igranja dvojemk na začetni ravni.

LITERATURA

Galamian, I. (1977), Sviranje na violini i violinska pedagogija, Beograd, Univerza za umetnost Beograd

Rodionov, K. (1993), Začetna violinska šola, Moskva

Marković, D. (1982), Šola za violino II, Beograd, Združenje glasbenih pedagogov Srbije